

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Економікс
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра міжнародних економічних відносин
Розробник(и)	Семененко Тетяна Олексіївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких для денної форми навчання - 64 години становить контактна робота з викладачем (32 години лекцій, 32 години практичних занять), самостійна робота - 86 годин.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Державні та місцеві фінанси"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення студентами сучасного конструктивного, фундаментального мислення та формування системи спеціальних знань у галузі мікро- та макроекономічної теорії, здатності їх використовувати у практичній фінансовій діяльності. 4.

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Мікроекономіка

Тема 1 ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІКСУ.

Економікс як теоретико-методологічна основа інших економічних наук. Предмет, метод, функції економіксу. Мікро- і макроекономічний аналіз. Предмет мікроекономіки і передумови мікроекономічного аналізу. Схема кругопотоку ресурсів, продуктів і доходів у ринковій економіці. Економічні потреби та виробничі ресурси. Ресурси і фактори виробництва. Обмеженість ресурсів і необхідність вибору, альтернативність цілей їх використання. Раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Крива виробничих можливостей. Потреба та її види. Економічні блага, їх класифікація. Методологія мікроекономіки: методи аналізу та моделі. Нормативна й позитивна мікроекономіка. Зміст, функції та види ринків. Ринок товарів і послуг; ринки ресурсів; ринок праці; ринок природних ресурсів; фінансові ринки; кредитний ринок; ринок цінних паперів. Мета та завдання дисципліни. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Теорії, що складають основу сучасної мікро- та макроекономіки.

Тема 2 ОСНОВИ ТЕОРІЇ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ. КОНЦЕПЦІЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ

Попит. Закон попиту: графічна інтерпретація, нецінові детермінанти. Графічне зображення впливу нецінових факторів на попит. Цінова еластичність попиту. Методи обчислення показника еластичності. Абсолютно еластичний та нееластичний попит. Еластичність попиту за доходом. Перехресна еластичність. Взаємозв'язок; між ціною та валовим виторгом за різної еластичності. Пропозиція. Закон пропозиції: аргументація, графічна інтерпретація, нецінові детермінанти. Цінова еластичність пропозиції та чинники, що впливають на значення показника. Еластичність пропозиції у часі. Ринкова рівновага. Вплив змін попиту й пропозиції на її стан. Множинність рівноваги. Сталість ринкової рівноваги.

Тема 3 ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Корисність. Сукупна та гранична корисність. Раціональний вибір споживача. Перший закон Госсена. Закон спадної граничної корисності блага. Модель споживання набору благ. Аксиоми ординалістського підходу. Криві байдужості, карта кривих і їх властивості. Гранична норма заміщення благ, взаємозаміщення та взаємодоповнення. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія. Вплив зміни доходу споживача та цін на бюджетну лінію та процес споживання. Рівновага споживача. Другий закон Госсена. Еквіваріантний принцип.

Тема 4 АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Зміна оптимального стану споживача від зміни у його доході. Графічний аналіз і побудова лінії «дохід – споживання». «Нормальні» і «низькоякісні» товари. Криві Енгеля. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова ліній «ціна – споживання» та індивідуального попиту споживача. Визначення умов моделі, що аналізується. Неоднозначність впливу на споживчий вибір. Ефект доходу і ефект заміщення. Парадокс Гіффена.

Тема 5 ТЕОРІЯ ВИРОБНИЦТВА. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Фактори виробництва, їх групування та варіації. Виробнича функція. Сукупний, середній та граничний продукт. Виробнича функція з одним змінним фактором, її графічне відображення. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Ізокванта. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Конфігурації ізоквант. Ізокоста. Рівняння ізокости. Умова рівноваги виробника. Виробнича функція з двома змінними факторами. Постійна (стала), спадна та зростаюча віддача від масштабу. Сутність і класифікація витрат виробництва. Явні та неявні витрати. Бухгалтерський, економічний та нормальний прибуток. Витрати в короткостроковому періоді. Постійні, змінні та валові (загальні) витрати. Витрати у довгостроковому періоді. Графіки довгострокових і короткострокових витрат. Інтерпретація ефекту масштабу за допомогою середніх витрат у довготерміновому періоді. Сукупний, середній і граничний дохід.

Тема 6 СТРУКТУРА РИНКУ. РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Ринкова структура: їх поняття, властивості та матриця ринкових структур. Досконала конкуренція: ознаки й умови. Ринковий попит на продукцію фірми і в галузі за умови досконалої конкуренції. Правила максимізації прибутку фірмою в короткостроковому періоді. Максимізаційно-мінімізаційні цілі підприємства у короткостроковому періоді. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат; графічна інтерпретація зв'язку. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Тема 7 НЕДОСКОНАЛА КОНКУРЕНЦІЯ

Ознаки «чистої» монополії. Крива попиту монополіста. Правило максимізації прибутку. Монополістична конкуренція. Оптимальний обсяг продажу та цінова політика. Економічні наслідки монополізації галузі. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Державне регулювання монополії. Ринок олігополії. Аналіз поведінки олігополістів. цінова війна, Модель Курно. Олігополія з погляду теорії ігор. Аналіз “ламаної” лінії попиту. Економічні наслідки олігополії. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди.

Тема 8 РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Загальна характеристика ринку факторів виробництва. Функції ринків ресурсів в економіці. Особливості функціонування ринку праці. Попит на працю з боку окремого підприємства. Рівень заробітної плати (ціни попиту) і гранична продуктивність праці. Крива попиту окремого підприємства на працю. Попит на працю в галузі. Пропозиція праці. Роль профспілок. Капітал як виробничий ресурс довготривалого користування. Особливості формування попиту та пропозиції на ринку капіталу. Ринок землі. Особливості формування пропозиції землі та попиту на неї. Чинники впливу на попит на землю. Визначення рівноважної ціни на землю та рівноважного обсягу купівлі-продажу: графічна інтерпретація.

Модуль 2. Макроекономіка

Тема 9 ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Макроекономічні проблеми в економіці. Суб'єкти макроекономіки. Макроринки та їх класифікація. Проблема обмеженості ресурсів і безмежності потреб та специфіка її вирішення на макрорівні. Обсяг національного виробництва та його вимірювання. Система національних рахунків (СНР). Валовий внутрішній продукт (ВВП) як основний показник обсягу виробництва у СНР. Принципи формування ВВП. Методи обчислення ВВП. Обсяг ВВП за потоком витрат та доходів. Вимірювання загального рівня цін. Фактичні (поточні) ціни. Номінальний обсяг виробництва. Порівнянні (базові) ціни. Реальний обсяг виробництва. Індекс цін кінцевої продукції. Індекс споживчих цін. Рівень зайнятості населення. Зайняте населення. Безробітне населення. Робоча сила. Рівень безробіття. Природне безробіття. Фактичний і потенційний ВВП та зв'язок між ними. Показники зовнішньоекономічної збалансованості. Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій. Фінансовий рахунок. Зміна офіційних резервів. Міжнародна інвестиційна позиція.

Тема 10 РЕАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Реальний і фінансовий сектори національної економіки. Виробництво, розподіл і споживання національного продукту. Фактори виробництва та їх продуктивність. Факторні доходи суб'єктів економіки. Товарний ринок, його об'єкти і суб'єкти. Інфраструктура товарного ринку. Реальний обсяг виробництва (реальний доход). Загальний рівень цін. Сукупний попит та його представлення. Сукупна пропозиція: характер кривої. Рівновага товарного ринку. Рівноважний обсяг виробництва. Рівноважний рівень цін. Взаємозв'язок між доходом, споживанням і заощадженням у кейнсіанській моделі. Споживання як використання наявного доходу. Середня схильність (норма) до споживання. Гранична схильність до споживання. Автономне споживання. Лінійна модель залежності споживання від доходу. Фактори споживання, не залежні від доходу. Заощадження як спосіб використання домашніми господарствами наявного доходу. Середня схильність (норма) до заощадження. Гранична схильність до заощадження. Автономне заощадження. Лінійна модель заощадження. Відрізки лінії заощадження та їх економічний сенс. Фактори заощадження, не пов'язані з доходом. Динаміка споживання і заощадження в Україні. Інвестиції. Функція і графік інвестицій. Фактори інвестицій, не пов'язані з процентною ставкою. Інвестиції в основний капітал. Інвестиції в товарно-матеріальні запаси. Інвестування в Україні.

Тема 11 МОНЕТАРНА ЕКОНОМІКА

Складові монетарної економіки. Грошовий ринок та його інфраструктура. Національний і міжнародний сегменти монетарної економіки. Грошовий ринок як сегмент фінансового ринку. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку. Пропозиція грошей. Властивості грошей, що утворюють пропозицію. Попит на гроші. Мотиви тримання суб'єктами грошей. Трансакційний (операційний) і Спекулятивний грошовий попит (попит на гроші як елемент активів). Рівновага грошового ринку. Рівноважна процентна ставка. Види процентних ставок. Валютний ринок у складі монетарної економіки. Обмінний курс валюти та його формування. Активні операції платіжного балансу та утворення пропозиції валюти. Формування попиту на валюту при пасивних операціях платіжного балансу. Рівновага валютного ринку. Номінальний і реальний обмінний курс. Інфраструктура грошового ринку. Інституції грошового ринку. Банківська система ринкового типу. Рівні банківської системи. Структура банківської системи. Комерційні банки в монетарній економіці. Основні операції банків та їх вплив на грошову пропозицію. Центральний банк як ключовий суб'єкт монетарної економіки. Завдання центрального банку. Економіко-правовий статус Національного банку України.

Тема 12 МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ

Порушення макрорівноваги в ході економічного циклу. Циклічні коливання економіки, їх тривалість і амплітуда. Види економічних циклів. “Довгі хвилі” М. Кондратьєва. Цикли С. Кузнеца. Середньострокові цикли ділової активності. Фази бізнес-циклу. Про-циклічні, контрциклічні та ациклічні показники розвитку економіки. Форми макроекономічної нестабільності на різних фазах циклу. Ринок праці і безробіття. Класичний і кейнсіанський ринок праці. Конкуренція на ринку. Вимірювання безробіття. Природний та фактичний рівень безробіття. Тривалість безробіття. Економічні наслідки безробіття. Закон Оукена. Потенційний і фактичний обсяг виробництва. Інфляція як монетарно-структурне явище. Динаміка загального рівня цін в умовах інфляції. Види та причини інфляції. Вимірювання інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція в короткостроковому періоді. Альтернативний зв'язок між ставкою заробітної плати та рівнем безробіття. Побудова емпіричної кривої Філіпса. Проблеми безробіття та інфляції в Україні.

Тема 13 МАКРОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Необхідність і передумови формування державного втручання в економіку. Державний контроль. Державне регулювання економіки. Економічна політика як практична форма реалізації державного регулювання. Модель економічної політики. Цілі, інструменти та мультиплікатор економічної політики. Лаг як ефект запізнення економічної політики. Критерій оптимальності економічної політики відповідно до оптимуму Парето. Фіскальна політика як комплекс заходів з макроекономічного регулювання. Податки і видатки бюджету – інструменти фіскальної політики. Дискреційна і недискреційна фіскальна політика. Експансійна і рестрикційна фіскальна політика упродовж ділового циклу. Проблеми практичної реалізації фіскальної політики. Дефіцит державного бюджету і державний борг у фіскальному регулюванні. Грошово-кредитна політика центрального банку. Рестрикційна грошово-кредитна політика (політика “дорогих грошей”). Експансійна грошово-кредитна політика (політика “дешевих грошей”). Об'єкти монетарного впливу. Грошовий мультиплікатор. Основні інструменти грошово-кредитної політики. Переваги та недоліки грошово-кредитної політики. Грошово-кредитна політика Національного банку України в сучасних умовах.

Тема 14 ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Економічне зростання й економічна динаміка. Збільшення реального обсягу виробництва у довгостроковому періоді. Вимірювання економічної динаміки. Фактори економічного зростання. Типи економічного зростання. Інноваційно-інвестиційна модель зростання. Некейнсіанське трактування економічного зростання. Принципи мультиплікатора та акселератора. Неокласичні моделі економічного зростання. Виробнича функція Кобба – Дугласа. Модель зростання Р. Солоу. Властивості виробничої функції. Вираження сукупної пропозиції через виробничу функцію на одну особу. Сукупний попит і функція споживання. Сталий рівень капіталоозброєності. Проблема економічної динаміки в Україні.

Тема 15 СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Теоретичні основи вивчення світової економіки. причини становлення і сутність світового господарства. Міжнародний поділ праці і його чинники. Глобалізація господарського життя. Основні форми міжнародної економічної діяльності. Міжнародна торгівля і торговельна політика. Міжнародний рух капіталів та міжнародна міграція робочої сили. Міжнародний науково-технічний обмін. Зовнішньоекономічна діяльність у відкритій економіці. Сутність і ознаки відкритої економіки. Види відкритих економік. Збалансування доходів і витрат з урахуванням зовнішнього сектору. Рівняння платіжного балансу в системі національних рахунків. Платіжний баланс відкритої економіки. Моделювання малої відкритої економіки. Модель Манделла–Флемінга. Світова процентна ставка та її вплив на внутрішню ставку. Мобільність капіталу. Рівновага відкритої економіки за умов коливання світової процентної ставки. Проблеми зовнішньої збалансованості економіки України.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Знати методологічні засади формування законів і категорій мікро- та макроекономіки на основі застосування сутнісно-рівневого підходу та розуміння причинно-наслідкових зв'язків між процесами та явищами економічного життя
РН2	Розуміти теоретичне підґрунтя щодо виникнення витрат і результатів виробництва, економічну природу ціноутворення на товари, послуги й ресурси та проектувати їх вплив на формування матеріальних і грошових потоків в економіці
РН3	Узагальнювати та аналізувати дані про характер і динаміку результатів діяльності суб'єктів економічної діяльності на окремих галузевих ринках з різноманітною ринковою структурою, розраховувати ключові показники макроекономічного розвитку національного господарства
РН4	Адекватно оцінювати роль держави в реалізації економічної політики, давати критичну оцінку поточним господарським заходам держави, формувати пропозиції загального характеру для поліпшення економічного становища суб'єктів мікро- та макrorівня

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування:

ПР1	Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
ПР2	Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР10	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
------	---

ПР16	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
------	--

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІКСУ.	
Лк1 "ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІКСУ."	Предмет і метод мікроекономіки. Ресурси і фактори виробництва. Обмеженість ресурсів. Крива виробничих можливостей. Методологія мікроекономіки: методи аналізу і моделі.
СЗ1 "Предмет, метод, функції економіксу."	Мікро- і макроекономічний аналіз. Предмет мікроекономіки і передумови мікроекономічного аналізу. Схема кругопотоку ресурсів, продуктів і доходів у ринковій економіці. Економічні потреби та виробничі ресурси. Раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Крива виробничих можливостей.
Тема 2. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ. КОНЦЕПЦІЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ	
Лк2 "Основи теорії попиту та пропозиції. Концепція еластичності"	Попит та обсяг попиту. Пропозиція та обсяг пропозиції. Ринкова рівновага. Причини і механізми зрушень ринкової рівноваги. Концепція цінової еластичності попиту. Методи розрахунків (середня, дугова, в точці). Цінова еластичність пропозиції. Три періоди еластичності пропозиції в часі.
Пр1 "ОСНОВИ ТЕОРІЇ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ. КОНЦЕПЦІЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ"	Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо застосування законів попиту та пропозиції, з'ясування механізмів встановлення та порушення рівноваги на ринку окремого товару, впливу цінових та нецінових детермінант попиту (пропозиції); застосування концепції цінової еластичності попиту (пропозиції).
Тема 3. ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА	
Лк3 "ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА"	Поняття корисності. Кількісний (кардиналістський) підхід до аналізу корисності і попиту. Основні поняття кількісної теорії корисності. Бюджетне обмеження. Основи ординалістської концепції. Аксиоми ординалістського (порядкового) підходу. Криві байдужності. Бюджетна лінія. Умова рівноваги споживача.

Пр2 "ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо застосування кардиналістської концепції корисності (формування оптимального товарного набору споживача); щодо застосування ординалістської концепції корисності (визначення рівноваги споживача).

Тема 4. АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Лк4 "АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА"

Ефект впливу зміни ціни на споживацьку поведінку. Ефект заміщення. Крива "ціна-споживання". Ефект доходу. Крива дохід – споживання. Нормальні товари. Товари нижчої якості. Товари Гіффена. Криві Енгеля. Ефект доходу та ефект заміни за Дж. Хіксом. Зміна ціни і попиту. Криві «ціна-споживання» і побудова кривої попиту.

Пр3 "АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо застосування ефектів доходу, заміщення; визначення кривої "ціна-споживання", «дохід – споживання», «ціна-споживання».

Тема 5. ТЕОРІЯ ВИРОБНИЦТВА. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Лк5 "ТЕОРІЯ ВИРОБНИЦТВА. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА"

Виробнича функція і її властивості. Ізокванта. Гранична норма технологічного заміщення. Виробництво з одним змінним фактором і закон спадної продуктивності ресурсів. Виробництво з двома змінними факторами. Ефект масштабу. Ізокоста. Оптимум виробника. Концепція витрат. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Функція витрат у довгостроковому періоді. Ефект масштабу.

Пр4 "ТЕОРІЯ ВИРОБНИЦТВА. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо побудови кривих сукупного, середнього і граничного продуктів, виробничого вибору фірми у короткостроковому та довгостроковому періодах; щодо визначення показника граничної норма технологічного заміщення; щодо визначення витрат виробництва у короткостроковому та довгостроковому періодах та показників загального, середнього і граничного доходу.

Тема 6. СТРУКТУРА РИНКУ. РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Лк6 "РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ"

Фактори, що формують ринкову структуру. Матриця ринкових структур. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Короткострокова рівновага фірми в умовах досконалої конкуренції. Методи максимізації прибутку та мінімізації збитків. Максимізація прибутку фірмою – конкурентом у довгостроковому періоді.

Пр5 "СТРУКТУРА РИНКУ. РИНОК ДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо визначення короткострокової рівноваги фірми в умовах досконалої конкуренції, показників валового і граничного доходу; щодо застосування методів максимізації прибутку та мінімізації збитків у короткостроковому довгостроковому періодах; щодо побудови кривої пропозиції фірми та галузі.

Тема 7. НЕДОСКОНАЛА КОНКУРЕНЦІЯ

Лк7 "НЕДОСКОНАЛА КОНКУРЕНЦІЯ"

Аналіз поведінки фірми-монополіста. Монополістична конкуренція: оптимальний обсяг продажу та цінова політика. Цінова і нецінова конкуренції. Аналіз поведінки олігополістів.

Пр6 "НЕДОСКОНАЛА КОНКУРЕНЦІЯ"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо ціноутворення і визначення обсягу виробництва для фірми, що функціонує в умовах монополії, мнонополістичної конкуренції, олігополії.

Тема 8. РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Лк8 "РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА"

Аналіз ринку праці: рівень заробітної плати (ціни попиту) і гранична продуктивність праці; крива попиту окремого підприємства на працю; попит на працю в галузі; пропозиція праці. Роль профспілок на ринку праці. Формування попиту та пропозиції на ринку капіталу. Ринок землі: формування пропозиції землі та попиту на неї, визначення рівноважної ціни на землю та рівноважного обсягу купівлі-продажу (графічна інтерпретація).

Пр7 "РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо особливостей ціноутворення на ринках землі, праці і капіталу.

Тема 9. ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Лк9 "ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ"

Макроекономічна складова економіксу. ВВП як основний показник національного обсягу виробництва. Динаміка загального рівня цін та її вимірювання.

Лк10 "ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ"

Зайнятість населення та її показники. Роль процентної ставки в макроекономічних моделях. Чистий економічний добробут.

Пр8 "Тема 9. ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо обрахунку ВВП за потоком доходів та витрат, номінального і реального ВВП.

Пр9 "ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо обчислення індексу цін кінцевої продукції та індексу споживчих цін, рівня безробіття, номінальної і реальної процентної ставки.

Тема 10. РЕАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Лк11 "РЕАЛЬНА ЕКОНОМІКА"

Функціональна структуризація економіки. Реальний сектор. Сутність і механізм рівноваги товарного ринку. Споживання, заощадження і доход. Сутність і чинники інвестування.

Пр10 "РЕАЛЬНА ЕКОНОМІКА"

Розв'язання практичних завдань та ситуаційних вправ щодо обрахунку середніх і граничних величин споживання, заощадження, інвестицій, побудови функцій споживання, заощадження, інвестицій.

Тема 11. МОНЕТАРНА ЕКОНОМІКА

Лк12 "МОНЕТАРНА ЕКОНОМІКА"

Сутність і механізм дії грошового ринку. Валютний ринок, попит, пропозиція і обмінний курс. Банківська система в складі монетарної економіки.

Пр11 "МОНЕТАРНА ЕКОНОМІКА"

Розв'язання практичних завдань щодо визначення обсягів грошового попиту та побудови моделі рівноваги грошового ринку, обчислення рівня валютного курсу на основі ринкових даних.

Тема 12. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ

Лк13 "МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ"

Циклічність економічного розвитку. Види циклів. Безробіття і ринок праці. Інфляція, її причини, види, вимірювачі.

Пр12 "МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ"

Розв'язання практичних завдань щодо потенційного і фактичного рівня ВВП, номінальних і реальних макроекономічних показників, побудови кривої Філіпса.

Тема 13. МАКРОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Лк14 "МАКРОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ"

Необхідність і сутність державного регулювання економіки. Економічна політика. Механізм фіскальної політики. Монетарна політика в антициклічному регулюванні економіки.

Пр13 "МАКРОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ"

Розв'язання практичних завдань щодо визначення мультиплікаторів податків і видатків бюджету в умовах дискреційної фіскальної політики, грошового мультиплікатора монетарної політики.

Тема 14. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Лк15 "Тема 14. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ"

Сутність, чинники і типи економічного зростання. Кейнсіанські моделі економічного зростання. Економічне зростання в моделі Р. Солоу.

Пр14 "ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ"

Розв'язання практичних завдань щодо побудови виробничої функції Кобба – Дугласа для умовної економіки, розв'язання задач за моделлю економічного зростання Р. Солоу.

Тема 15. СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Лк16 "СВІТОВА ЕКОНОМІКА"

Сутність і структура світової економіки. Форми міжнародної економічної діяльності. Рівновага відкритої економіки. Платіжний баланс.

Пр15 "СВІТОВА ЕКОНОМІКА"

Розв'язання практичних завдань щодо визначення параметрів зовнішньої рівноваги економіки за платіжним балансом та моделлю Манделла–Флемінга.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття
НД2	Підготовка до практичних занять
НД3	Розв'язання ситуаційних вправ та розрахункових задач
НД4	Виконання індивідуального розрахунково-аналітичного завдання
НД5	Виконання завдань тестового контролю знань
НД6	Підготовка до поточного та підсумкового контролю

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Комбіноване семінарське заняття (доповіді, які переходять у розгорнуту бесіду або дискусію)

МН3	Практичні заняття
МН4	Обмін думками (think-pair-share)
МН5	Практико-орієнтоване навчання
МН6	Самонавчання у віддалених системах (Google Classroom, платформа MixSumDU).

Лекції сприяють формуванню у студентів теоретичних та методологічних основ аналізу поведінки мікроекономічних та макроекономічних суб'єктів (РН 1, 2, 3). Інтерактивні лекції мають вигляд комбінації «лекції-візуалізації», «лекції-діалогу» та «лекції з обговоренням та аналізом проблемних ситуацій» та забезпечують ефективну взаємодію викладача та студентів. Лекції доповнюються семінарським та практичними заняттями, що надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах (РН 1, 2, 3,4). Практико-орієнтоване навчання передбачає оволодіння студентами методикою збору, узагальнення та обробки інформації для оцінки макроекономічної ситуації та творчого застосування реальних даних у процесі аналізу (РН 3, 4). Самостійному навчанню сприяє підготовка до лекцій, практичних занять, поточного і підсумкового контролю з використанням online-платформ Google Classroom, MixSumDU (РН 1, 2, 3,4).

Для кожного студента в процесі навчання створюються необхідні умови для виявлення та розвитку індивідуальних особливостей, зокрема «soft skills», що є універсальними й можуть знадобитися в будь-якій галузі. Зокрема, навички управління інформацією та критичного мислення, що складаються з умінь аналізувати, синтезувати, оцінювати дані та повідомлення, приймати рішення (МН 1-4,6); особистої ефективності, які включають компетентності з управління часом, відповідальності, стресостійкості (МН 1-6); ефективної комунікації з використанням різних інструментів (МН 1,2,3,4) та креативності (МН 2,4).

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$

Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$
---	------------------	------------------

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Самооцінювання поточного тестування
МФО2	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань
МФО3	Критичний аналіз розв'язання ситуаційних вправ
МФО4	Обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних практичних завдань
МФО5	Презентація результатів розрахунково-аналітичної роботи.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Підготовка доповіді з питань, що винесені на самостійний розгляд; участь в обговореннях ситуаційних вправ (think-pair-share); розв'язання практичних завдань
МСО2	Виконання індивідуального розрахунково-аналітичного завдання
МСО3	Тестовий контроль знань

МСО4	Складання комплексного письмового модульного контролю
МСО5	Підсумковий контроль: екзамен

Контрольні заходи:

1 семестр		100 балів
МСО1. Підготовка доповіді з питань, що винесені на самостійний розгляд; участь в обговореннях ситуаційних вправ (think-pair-share); розв'язання практичних завдань		20
	5x4	20
МСО2. Виконання індивідуального розрахунково-аналітичного завдання		10
		10
МСО3. Тестовий контроль знань		20
	5x4	20
МСО4. Складання комплексного письмового модульного контролю		10

	2x5	10
МСО5. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

Контрольні заходи в особливому випадку:

1 семестр		100 балів
МСО2. Виконання індивідуального розрахунково-аналітичного завдання		10
		10
МСО3. Тестовий контроль знань		40
	10x4	40
МСО4. Складання комплексного письмового модульного контролю		10
	2x5	10
МСО5. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

У рамках вивчення дисципліни "Економікс" існує можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що підтверджується відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо,) який дозволяє однозначно ідентифікувати особу здобувача і засвідчує результати його участі у певному освітньому заході неформальної освіти

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Власні мобільні пристрої (ноутбуки, планшети, смартфони), мережа Інтернет.
ЗН3	Бібліотечні фонди та інформаційні інтернет ресурси
ЗН4	Хмарні сервіси Google Workspace for Education
ЗН5	Навчальна платформа MIXSumDU

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література

1	Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. - Львів, Апріорі, 2017. -568 с.
2	Курс мікроекономіки : навч. посібник / за ред. С. І. Архієреєва ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 156 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43423
3	Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – 2-ге вид., переробл. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 307 с.
Допоміжна література	
4	Мікроекономіка: теорія та приклади розв’язання задач: навч. посібник / Ю.М. Петрушенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2012. – 320 с
5	Мацелюх, Н. П. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка [Текст] : навчальний посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Мак-сименко. – 2-ге вид, переробл. та доп. – К. : ЦУЛ, 2014. – 382 с.
6	Curtis, D. Macroeconomics: Theory, Markets, and Policy / D. Curtis, I. Irvine. – 2017. – 495 p.
7	Кравченко О. А. Мікроекономіка: теорія і практикум : навч. посіб. / О. А. Кравченко. – Одеса : Астропринт, 2014. – 255 с.
8	Makarenko M. Ukrainian hryvnia under the floating exchange rate regime: diagnostics of the USD/UAH exchange rate dynamics / Anzhela Ignatyuk, Valerii Osetskyi, Mykhaylo Makarenko, Alina Artemenko // Banks and Bank Systems. – Vol. 15 2020, Iss. #3, pp. 129-146.
9	Еволюція поглядів на теорію конкуренції/ Гончарук Т.І., Нілова Н.М., Семененко Т.О// Підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах євроінтеграції: монографія / під ред.. Л.В. Кривенко – Суми ТОВ «ТД «Папірус, 2015. – 2
10	Kolluru M., Semenenko T. Income inequalities in EU countries: GINI indicator analysis // Economics. 2021. Vol. 9. No.1. P. 93-110
11	Нілова Н.М., Семененко, Т.О. Поведінкові особливості споживача. / Н. М. Нілова, Т. О.Семененко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми, 2014. – т.39. с.142-149

12	Семененко, Т.О., Домрачев, В.М. Україна та світ: порівняння макроекономічних показників розвитку/ Механізм регулювання економіки. - 2017. - №2. – С.93-101.
13	Семененко, Т.О., Домрачев, В.М. Подолання бідності в Україні: від стратегії до стратегії / Економіка і управління. Науковий журнал. – 2018. - №1.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	

14	International Monetary Fund [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.imf.org .
15	Worldbank [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.worldbank.org .
16	Міністерство економічного розвитку і торгівлі [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.me.gov.ua .
17	Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ssmc.gov.ua .
18	Національний банк України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua .
19	Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua .
20	Урядовий портал: єдиний вебпортал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua .
21	Державна служба статистики [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua .